

Hvor sidder etikken?

Af Erling Tiedemann, fhv. formand for Etisk Råd ¹

Etik handler om, hvad man bør. Men hvor kommer så dette bør fra? Hvor sidder etikken kort sagt – i hjernen, i hjertet eller blot på ryggraden?

Sidder etikken i hjernen som noget rationelt, man kan søge frem til med sin fornuft?

Sidder den i hjertet som en følelse – den være sig religiøs eller a-religiøs?

Eller sidder etikken måske bare på ryggraden som noget mere eller mindre kulturbestemt, vi har fået indlært uden måske at tænke så meget over det eller føle specielt for det?

Svaret er ja – til alle tre spørgsmål. Der kan skelnes, men ikke skilles – sådan som det for eksempel også gælder med hensyn til tro og fornuft. De to er "ligesom to vinger, hvormed menneskeånden hæver sig for at udforske sandheden" – som Johannes Paul den Anden poetisk udtrykte det. Kristentroen hører til i en anden kategori end fornuften, men det gør det ikke fornuftsstridigt at tro.

En etisk værdinorm, der skal kunne gøres gældende i samfundet, må kunne begrundes rationelt. At den troende i en konkret sammenhæng også finder en begrundelse i sin kristentro, fritager ikke ham eller hende for det ofte brydsomme arbejde med at gennemanalysere problemstillingerne og identificere etiske begrundelser, der kan debatteres i en rationel og uhildet dialog med ethvert menneske af god vilje.

Når etisk stillingtagen på samfundsniveau således er en rationel øvelse, der både kan og skal være fælles for mennesker med forskelligt religiøst eller for den sags skyld ikke-religiøst udgangspunkt, betyder det så, at kristentroen ikke har nogen rolle at spille i den forbindelse?

Ingenlunde.

For det første er det nemlig ligesom med en naturvidenskabelig forskning, der principielt består i en række forsøg, der skal bekræfte eller afkræfte en hypotese, som i mange tilfælde bygger på en idé, en intuition hos en forsker. En sådan intuition giver et blik for en mulighed, som måske ellers ikke var blevet udforsket. Således kan også kristentroen betinge en intuitiv indsigt, der giver input til den rationelle undersøgelse og konklusion, som samfundets fælles etik må bygge på.

For det andet forudsætter både forskningen og udredningen af de etiske normer, at verden grundlæggende er rationel – og netop dette fastholder kristentroen, der ikke ser verden som en irrationel tilfæl-

¹ Etik-klumme i Kristeligt Dagblad 11. marts 2006

dighed, men som skabt ved Logos. Derfor giver det også god mening, at de 10 bud ved nærmere eftersyn viser sig at være 10 tilbud om et godt liv.

At etiske grundholdninger er blevet en del af kulturen og indlært på ryggraden, er både velkendt og praktisk, da ingen orker at igangsætte en dybdeborende studiekreds, hver gang man som menneske står over for et etisk dilemma i dagligdagen. Og har man personligt ikke ryggrad, vil de etiske erkendelser næppe heller blive omsat i en dertil svarende moralsk adfærd. Alligevel må ureflekterede holdninger, som sidder på ryggraden, også holdes under observation og udfordres af både hjernen og hjertet. Ellers er der risiko for, at etikken mister sin livskraft og blot ender som bestemt af, hvad kulturen for tiden finder plausibelt eller det modsatte.